

Dr. Koncz Gábor

Lírán és színpadon: Krüzselyi Erzsébet (1875-1953) és Mécs László (1895-1978) emlékezete

Főhajtással megidézek két költőt... ¹ Száznegyven éve született *Krüzselyi Erzsébet*, akinek hat éves korától gyengült a látása, nyolc évesen már hallás-sérül volt – ám a sejtett világot gyönyörű versekben érezte át. Gyermekkoromtól ismerem és olvasom „Hangtalan lírán Új versek” című kötetét.² *Mécs László* százhusz éve született, szerzetes volt és parókus atya. Ám nem zárkózott be a templomba, hitét és az élet szépségeit hirdette fergeteges sikerű fellépései során, színpadokon szavalva saját verseit.³

Líra, mint hangszer... és színpad, mint játék-tér: így mindketten kapcsolódnak felolvasó ülésünk címadó témájához... és Sárospatakhoz is.

Krüzselyi Erzsébet Szatmárhegyen született. Ott az idén is megrendezik (életrajz írója, Muzsnay Árpád közreműködésével) a róla elnevezett szavaló versenyt. Máramaroszigeten és Felsővisón élt. Önművelőként képezte magát. Számos lap, köztük a *Hírnök*, a *Pásztortűz*, az *Ellenzék*... közölte verseit. A Brassói Lapokban jelentek meg meséi, Pápaszemes Erzsike névvel... Használta a Viski Böske írói álnevet is. A második világháború után megszűnt kapcsolata a világgal.....

Sárospatakhoz úgy is kötődött, hogy édesapja, Krüzselyi Bálint (1844-1900) ügyvéd, író, jogtudós, a Jogakadémiát Sárospatakon végezte. 1877-ben itt választották meg tanárrá, ahol 12 évig tanított. Viski Bálint névvel verseket, rajzokat, cikkeket közölt, több álnevet használt. Egyik műve: „Mire visz a pálinka?” (Sárospatak, 1883)

Krüzselyi Erzsébet általam ismert, hivatkozott kötete számomra azért is példa, mert küzdök azért, hogy lehessen a szerzőkkel kapcsolatot teremteni, tehát én mindig megadom az e-mailemet (lásd az 1. lábjegyzetet).... Nos, Ő példát mutatott ebben is: a kis kötet hátsó borítójába beragasztva olvashatjuk az akkori elérhetőségét....

„Csendország rabja” - a sorsából következően írt bánatos, „néma jaj” verseket, kéréseket: „Figyeljetek a hangtalan danákra...” Közölt Ady hatású, ám kétségtelenül egyéni és remek költeményeket, például „Krisztus a fák alatt”, „Az óriás vizen”, „A hangtalan dalokból”. Foglalkoztatták az „...emlékporos, lelki-nippek, tarló virágok...”.

Én itt a „Hószinü felleg” című, csilingelő (... Weöres Sándor stílusát megelőző...) versével hívom fel a figyelmet e kitűnő, kedves költőre (..megtartva az eredeti írásmódot...).

¹ Időhiány miatt csak a tervezett előadás vázlata hangzott el, Sárospatakon, 2015. november 5-én, a Magyar Comenius Társaság „Comenius és a játék” című felolvasó ülésén. A szerző szívesen ad tájékoztatást a témakör iránt érdeklődőknek mail: drgaborkoncz@t-online.hu

² Édesapám, Dr. Koncz Sándor (1913-1983) gazdag pályafutása során, 1942-ben a Magyar Királyi Honvéd Csaba Királyfi Gyorsfegyvernemi Hadapródiskola református hitoktató lelkésze volt, Marosvásárhelyen. Gyűjtötte az erdélyi irodalmat. A kötet adatait lásd a hivatkozásoknál.

³ Őt is Édesapám könyvtárában ismertem meg... A forrásokat lásd a hivatkozásoknál.

HÓSZINŰ FELLEG

„Ünnepi fényben Kél álom-szépen Hószinü felleg Azúr egen. Szemem kíséri, Amig csak éri. Merre-hová fút: Egyre lesem.	Merre-hová fút, Ha köd alá jut Egünkről szívünk Hószin hite? Bir-e erővel, Vihar-verővel, Hogy kiderengjen Megment színe?	Hószinü felleg Útja a mennynek Aranylón fénylő Ködébe visz! - Lesz-e ilyen kék Vihar-pihent ég, Hószin-derengés Létünkben is?”
---	--	---

...Legyen! Úgy is, hogy idézzük és olvassuk a ma nem divatosak, ám jelentősek műveit is....

Mécs Lászlónak számos kötete jelent meg. Én a Hivatkozásoknál feltüntetetteket ismerem, Édesapám Dr. Koncz Sándor könyvtárából, aki Sárospatakon, az 1931-32. tanévben kezdte el teológiai tanulmányait. Mint szülei révén felvidéki, valószínűleg az 1931-ben megjelent „Koszorú Erdélyi, felvidéki, vajdasági írások” című kötetben találkozhatott először Mécs Lászlóval, akinek „...Nagy szemében égett egy lidércláng, nyugtalanító, titkokat nyitó...” (Koszorú, 345. old.)

Sárospatakhoz közel, Hernádszentandrásan született az élet és a hit, a vállalt kötelesség és a sors nagy kérdéseivel foglalkozó, a színpadi sikert gyakorta megelőző költő. Életrajzát elemzően tekinti át Rónay György (lásd: Mécs László: „Aranygyapjú Válogatott versek” kötetben közölt tanulmányát...), majd a jellemző évek kronológiájában tagoltan később fia, Rónay László is (lásd: Mécs László: „Anyá kell” c. kötetben...). Dobay Béla tanár úr kitűnő tanulmányaiban és Rónay György többek között elemzik az elitélést kiváltó, náci-ellenes versek körülményeit is, például „Imádság a nagy lunátikusért”. Bemutatják az ugyancsak megtorlással járó, 1945-ös „Szegény kereszt” illetve a szovjet-finn háború ellenes verseit is. Mindkét szerző taglalja, hogy milyen gyakran és nagy sikerrel szavalta verseit színpadon...Édesapám is mesélte, hogy Mécs László az 1932. évi, áprilisi nagy előadó körútja során (Mándok, Kisvárda, Miskolc...) Sárospatakon is szerepelt, a Mudrány teremben (...híres diák étkezde és hajdan színház...). Hatalmas sikere volt a református teológusok körében, verseit szavalta, lelkesen, fehér reverendában...

Itt most a „Rohanás a tavaszban” című versét idézem:

„Ki tudja mióta? talán ezer éve
fut a Sors autója az Éjbe velem...
Pár perc csupán, hogy a fényre kiérve
látok s a csodák özönét figyelem:
most ébred a föld, a halálszagú táj, sietni,
sietni, sietni, sietni muszáj!

Hurrá, rohanunk, maradoznak az ormok,
maradoznak a völgyek, a várak, a mult,
látok patakot, hidakat, suta tornyot,
pár perc: s feledés buta fátyola hullt
le mögém... Autóm ragyogón tova száll,
sietni, sietni, sietni muszáj!".....

...adjunk magunkra, ne siessünk... Comenius tanításait követve játékosan, ám elmélyülten
idézzük a jelesek üzeneteit és próbáljunk tanulni Tőlük.

Hivatkozások:

Dobay Béla [2010]: Az elkötelezettség próbatétele Válogatott beszédek és írások. Sárospatak, Sárospataki Népfőiskolai Egyesület, 591 old.

Koszorú Erdélyi, felvidéki, vajdasági írások. Az 1931-es Magyar Könyvnap könyve, Budapest, Kiadja a „Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Orsz. Egyesülete”, 384 old.

Krüzselyi Erzsébet [1924]: Hangtalan lírán Új versek, Nyomatott a „Hermes” Motorerőre berendezett könyvnyomdájában Sighetul-Marmatiei, 80 old.

Mécs László (é.n.): Legyen világosság! Versek, Budapest, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. Kiadása, 157 old.

Mécs László [1924]: Rabszolgák énekelnek versek (negyedik kiadás), Budapest, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. Kiadása, 160 old.

Mécs László [1971]: Aranygyapjú Válogatott versek (1923-1968) Válogatta és szerkesztette Brudi Zsuzsa közreműködésével Rónay György, Budapest, Ecclesia Könyvkiadó, 391 old. + kép-melléletek

Mécs László [1993]: Anya kell! Versek lányokról és anyákról. Budapest, Vigilia, 136 old.

Te gondolkozzál bennem... Mécs László portré – emlékek és dokumentumok tükrében. Válogatta és sajtó alá rendezte Havasi Péter [2006], Kassa, Hernád Magyar Lap- és Könyvkiadó, 133 old.

